

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2022
(OR. fr)

9182/22

RECH 247
COMPET 347

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	<i>Προετοιμασία του Συμβουλίου «Ανταγωνιστικότητα» (9 και 10 Ιουνίου 2022) Στήριξη των νέων ερευνητών σε καιρούς κρίσης Συζήτηση προσανατολισμού</i>

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες σημείωμα της Προεδρίας με τίτλο «Στήριξη των νέων ερευνητών σε καιρούς κρίσης» ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας της 10ης Ιουνίου 2022.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ιστορικό

Οι διαδοχικές κρίσεις των τελευταίων ετών κατέδειξαν την ανάγκη να είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι να τις αντιμετωπίσουμε, και να αντιδρούμε καλύτερα όσον αφορά τις απαντήσεις που δίνουμε, ιδίως μέσω υλικοτεχνικής και οικονομικής στήριξης. Όλοι οι τομείς δραστηριότητας έχουν επηρεαστεί, περιλαμβανομένης της έρευνας και καινοτομίας (E & K), πράγμα που γεννά πρόσθετους περιορισμούς και εμπόδια, ιδίως από άποψη σταδιοδρομίας (πρόσληψη, απασχόληση, ανάπτυξη, πόροι κ.λπ.). Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι νέοι ερευνητές σε περιόδους κρίσης δεν μπορούν να αγνοηθούν, ιδίως επειδή είναι καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση των μεγάλων παγκόσμιων προκλήσεων του σήμερα και του αύριο. Αυτοί οι νέοι ερευνητές αποτελούν τις ερευνητικές μας ικανότητες του αύριο, τις «ζωντανές δυνάμεις» μας και έτσι (θα) συμβάλλουν ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να παραμείνει μέσα στην παγκόσμια κούρσα όσον αφορά την E & K.

Συναφώς, η πανδημία COVID-19 είχε, μεταξύ άλλων, σημαντικό αντίκτυπο στους ερευνητές, ιδίως τους νέους. Διαδικασίες πρόσληψης και σχέδια κινητικότητας καθυστέρησαν ή ακυρώθηκαν. Οι διαδοχικοί περιορισμοί της κυκλοφορίας είχαν ως αποτέλεσμα το πλήρες ή μερικό κλείσιμο των εργαστηρίων, καθιστώντας δύσκολη τη διεξαγωγή έρευνας και τη σφυρηλάτηση δεσμών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποχρεώθηκαν επίσης να προσαρμόσουν τη λειτουργία τους προκειμένου να εκτελούν τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά τους καθήκοντα κατά τη διάρκεια κρίσεων. Χωρίς να ξεχνάμε και τις συνέπειες για την ψυχική υγεία που επίσης παρατηρήθηκαν.

Επιπλέον, οι γεωπολιτικές αστάθειες, κυρίως οι καταστάσεις σύγκρουσης όπως η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, θέτουν ακόμη περισσότερες προκλήσεις για τους νέους ερευνητές. Ορισμένοι εξ αυτών αναγκάζονται να φύγουν από τη χώρα τους και να εγκαταλείψουν τα ερευνητικά τους σχέδια.

Έτσι, οι δυσκολίες αυτές μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την προθυμία των σπουδαστών να ξεκινήσουν και να ακολουθήσουν διδακτορική πορεία, ή την ποιότητα των επιστημονικών αποτελεσμάτων και τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE) στον οποίο οι ερευνητές να κυκλοφορούν ελεύθερα. Οπότε, αποτελούν εμπόδιο στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής έρευνας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μπροστά σε αυτές τις καταστάσεις κρίσης, τα κράτη μέλη θέσπισαν σειρά μέτρων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, αλλά και σε άλλους τομείς, όπως οι κοινωνικές πολιτικές, η απασχόληση και η εκπαίδευση.

Ωστόσο, η επείγουσα κατάσταση που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη τα ωθεί να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο, πλαίσιο που θεωρείται συχνά πιο ευκίνητο και ευέλικτο, και μόνο σε δεύτερο χρόνο να συντονίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μπροστά σε αυτές τις προκλήσεις, οι νέοι ερευνητές έχουν ασφαλώς ανάγκη στήριξης από δημόσιες πολιτικές σε εθνικό επίπεδο· ωστόσο, ορισμένες δράσεις θα κέρδιζαν σε αποτελεσματικότητα αν υλοποιούνταν σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ευρύτερα, και πέραν των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η εδραίωση ενός πλαισίου που θα ευνοεί την ταχύτερη και βιώσιμη ένταξη των νέων ερευνητών στην αγορά εργασίας. Από την άποψη αυτή, η θέσπιση μέτρων που προορίζονται ειδικά γι' αυτούς τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί μία οδό προς διερεύνηση ή εμπάθυνση.

Κατ' αυτή την έννοια, ορισμένες πρωτοβουλίες που βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε εξέλιξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται να έχουν θετικό αντίκτυπο στη σταδιοδρομία των νέων ερευνητών. Για παράδειγμα, από τις 20 δράσεις του θεματολογίου πολιτικής για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, το οποίο προσαρτάται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη μελλοντική διακυβέρνηση του EXE, του Νοεμβρίου 2021, η δράση 4 αφορά ειδικότερα τη θέσπιση δράσεων για την προώθηση ελκυστικών και βιώσιμων επιστημονικών σταδιοδρομιών, όπως η δημιουργία παρατηρητηρίου για επιστημονικές σταδιοδρομίες, η δημιουργία μιας εργαλειοθήκης μέτρων στήριξης για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των επιστημονικών σταδιοδρομιών στον κόσμο του πανεπιστημίου και πέραν αυτού, ή η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για επιστημονικές σταδιοδρομίες, οι οποίες θα μπορούσαν στη συνέχεια να δοκιμαστούν από τις ευρωπαϊκές πανεπιστημιακές συμμαχίες στο πλαίσιο ενός πιλοτικού σχεδίου.

Από τις υπόλοιπες 19 δράσεις του θεματολογίου πολιτικής, πολλές θα έχουν επίσης αντίκτυπο στους νέους ερευνητές. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τη δράση 3, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη προόδου όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του συστήματος αξιολόγησης για την έρευνα, τους ερευνητές και τα ιδρύματα. Η αξιολόγηση της έρευνας θα πρέπει να επιτρέπει την εκτίμηση των επιδόσεων των (νέων) ερευνητών και της έρευνας, ώστε να επιτυγχάνεται η υψηλότερη δυνατή ποιότητα και επίδραση.

Επιπλέον, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενίσχυση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το μέλλον της Ευρώπης, που εγκρίθηκαν τον Απρίλιο του 2022, τονίζεται ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους σπουδαστές και τους νέους ερευνητές των οποίων οι σπουδές και η σταδιοδρομία έχουν πληγεί από την πανδημία.

Τέλος, η αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση απαιτεί ενισχυμένη σύνδεση μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας, όπως υπενθυμίζεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τις ευρωπαϊκές αποστολές. Καθώς βρίσκονται στη διεπαφή μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας, οι ερευνητές, ιδίως οι νέοι, έχουν έναν ισχυρό ρόλο να παίξουν με βάση την ικανότητά τους να λειτουργούν ως «ρόλοι-πρότυπα» για τους νεότερους. Επιπλέον, η συμμετοχή των πολιτών στην επιστήμη, η οποία κατοχυρώνεται στην ίδια την έννοια των ευρωπαϊκών αποστολών, απαιτεί κατάρτιση σε αυτές τις νέες μεθόδους εργασίας όπως τα σχέδια συμμετοχικής επιστήμης.

Έτσι, η ανάληψη πιο συντονισμένης δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι απαραίτητη όχι μόνο για την προσέλκυση και τη διατήρηση των μελλοντικών γενεών ερευνητών ώστε να βρεθούν λύσεις στις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές προκλήσεις, αλλά και για τον εντοπισμό και την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές ήδη από την αρχή της σταδιοδρομίας τους. Ο συντονισμός αυτός θα προωθήσει την ανάπτυξη κατάλληλων και βιώσιμων ερευνητικών σταδιοδρομιών, την οποία ζήτησε το Συμβούλιο στα συμπεράσματά του με θέμα «Εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας: Παροχή ελκυστικών και βιώσιμων σταδιοδρομιών και συνθηκών εργασίας στους ερευνητές και υλοποίηση της κυκλοφορίας επιστημόνων».

Σημεία συζήτησης

Η γαλλική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιθυμεί να ξεκινήσει συζήτηση γύρω από τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Κατά τη διάρκεια των πρόσφατων κρίσεων, ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις που έχετε διαπιστώσει ότι αντιμετωπίζουν οι νέοι ερευνητές; Ποια μέτρα ή είδη μέτρων έχουν τεθεί σε εφαρμογή στη χώρα σας για να τους στηρίξουν;
 2. Ποια διδάγματα μπορούν να αντληθούν από αυτά; Ποιων μέτρων ο συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα είχε προστιθέμενη αξία (από άποψη αποτελεσματικότητας, ευκινησίας, ευελιξίας);
-